

Spominska številka stane 75 para
 Člankovna lista: Celo leto 60 dn., pol leta 45 dn., tretji leta 16 dn. Izven Jugoslavije: Celo leto 120 dn. Inzerati ali oznanila se plačajo po dogovoru; pri večkratnem izstranjanju primerena popust. Upravišтво sprejema naročnino, inserate in reklamacije.
 Telefon Interurban št. 113.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

Poštovna plačana v gotovini

STRAŽA izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravišтво je v Mariboru, Koroška cesta št. 5. Z uredništvom se manj govori vsaki dan samo od 11. do 12. ure. Rokopisi se ne vračajo. Nezapri reklamacije so poštna prejeta. Telefon Interurban št. 113.

24. štev.

Maribor, dne 28. februarja 1923.

Letnik XV.

Gospodarski sporazum z Avstrijo

V nedeljo je bilo izdano oficijelno poročilo o gospodarsko-političnem sporazumu med našo državo in avstrijsko republiko. Oficijelni komuniké pravi med drugim:

Rezultati pogajanj dajejo garancijo za to, da se bodo medsebojni odnosi med obema sosednjima državama v bodoče pristrčno in prijateljsko razvijali. Kar se tiče doslej še nerešenih vprašanj med obema državama, je bil dosežen tale rezultat:

Podpisan je bil protokol s štirimi konvencijami, ki se imajo ratificirati in sicer:

1. Konvencija o ukinjenju sekvestur nad premoženjem avstrijskih podanikov na našem ozemlju oziroma nad premoženjem jugoslovanskih podanikov v Avstriji.

2. Konvencija o ureditvi vprašanja glede plačilnih obveznosti, ki se glase v avstro-ogrskih kronah in so na stale pred prvim marcem leta 1919.

3. Konvencija o delnicah bosansko-hercegovinskih podjetij, ki so bila last bosansko-hercegovinskega erarja, katere delnice se nahajajo v posesti avstrijske vlade. Semkaj spada tudi vprašanje lastniške pravice naše poslaniške palače na Dunaju (Seilerstrasse) in vprašanja depota 16 milijonov papirnatih mark.

4. Konvencija o prenosu sedeža društev, ki imajo svoj obrat na našem ozemlju, a centralo v Avstriji.

S temi konvencijami so rešena številna vprašanja, ki so se vlekla skozi dobo štirih let. Rešitev teh vprašanj je sedaj smatrati za popolnoma končano med Avstrijo in našo državo. Oficijelni komuniké dalje veli, da se prično v marecu mesecu zaključna pogajanja med Avstrijo in našo državo glede sklenitve definitivne trgovske pogodbe. Ta trgovska pogodba se ima skleniti na široki bazi, predvsem na temelju tarifnega sistema, ki bo vpošteval vse olajševalne okolnosti. Na konferenci so se dalje rešila tudi vprašanja: 1. glede poslaniških in konzularnih poslopij bivše avstro-ogrške monarhije v Srbiji in Črni gori; 2. vprašanje obmejnega prometa; 3. potniške olajšave; 4. vprašanje tranzitnega prometa in 5. vprašanje avstrijskega železniškega voznega materijala v smislu resolucij mednarodne konference v Portorože.

Komunike končno omenja tudi vprašanje jugoslovenskih narodnih manjšin v Avstriji. Zadevni stavek naglašja med drugim:

Ministrstvo zunanjih zadev kraljevine SHS je tekom debate sprožilo tudi vprašanje o položaju srbskih, hrvatskih in slovenskih narodnih manjšin na Koroškem in Burškem. V tem oziru so bile izmenjane misli. Avstrijska delegacija je napram našemu stališču sprožila vprašanje nemških manjšin v naši državi. Dosežena je obojestranska soglasnost, da obe vladi temu vprašanju posvetite svojo pozornost in vprašanje prijateljsko na podlagi mirovnih pogodb rešite.

Iz Koroške poročajo razni listi, da je potek in rezultat teh pogajanj zelo porazno vplival na koroške Slovence, ker se ni končnoveljavno rešilo niti vprašanje nacionalnih slovenskih šol na Koroškem. Od naše vlade pravih uspehov v koroškem vprašanju tudi ni bilo mogoče pričakovati in tako nam mora sam vladni komuniké priznati, da se je nasproti našemu vprašanju narodnih manjšin v Avstriji sprožilo vprašanje nemških manjšin v Jugoslaviji. To pa res ni moglo dati več kot obljubo »posvečanja« največje pozornosti od ene in druge strani. K taki »rešitvi« koroškega vprašanja je mnogo doprinesla tudi malobrižnost naše vlade, ki ima sedaj toliko volilnih skrbi in se nikdar ni posebno brigala za usodo naših ljudi po tujini. Minister za Slovenijo dr. Zupanič se gotovo ni dosti pripravil na razpravo z avstrijskimi zastopniki in tako se je »reševalo«, kakor je pri naši vladi že običajno. Koroško vprašanje bo na poti prave rešitve, če se naša in avstrijska vlada enkrat pogodbenim potom obvezeta, da zajamčita enakopravnost vseh svojih državljanov brez izjeme ter z vso strogostjo zakona krotita fašiste vsaka v svojem ozemlju.

Za kaj takega pa beograjski državotvorci niso sposobni, fašistov nočejo ukrotiti in sedaj se od policajdemokratske strani pogajanja z Avstrijo potvarjajo ter prav umazano izrabljajo v agitacijske svrhe. Demokratski listi namigujejo, kako radikalna vlada popušča pred Nemci, kako malomarna da je za interese našega življa pod Avstrijo in vse to ima očividni namen, predočiti Jugoslovanom veliko škodo, ker demokrati niso več na vladi.

Višek podtikanja in zlorabe je pa dosegel dr. Kukovec, ko je v nedeljo, ko vladna objava o pogajanjih še ni bila izdana, na svojem volilnem shodu na Šlatini iznesel kot gotovo stvar, da vrača naša vlada Avstrijcem šulfereinske šole. Včerajšnji »Tabor« govori o »zna menitem« govoru dr. Kukovca pod sledečimi, debelo tiskanimi naslovi:

«Radikalna vlada prodala Nemcem na ljubo naše gospodarske in narodne interese. — Ubija slovensko obrt in industrijo. — Vrača Avstrijcem šulfereinske

šole. — Ubija naše denarne zavode, ki imajo še izza časa pred prevratom naložbe v Avstriji. —

In to vse skupaj je laž, navadno slepomišenje policajdemokratskega kandidata dr. Kukovca, ki si skuša pod krinko edinega branitelja ogroženega nacionalizma rešiti poslaniški mandat! — Kakor si je izmislil raznovrstne volilne zveze in dogovore radikalov in Nemcev, tako si izmišlja sedaj vrnitev šulferejskih šol in samo »Jutro« ga je moralo postaviti na laž, ko piše v včerajšnji številki:

«Konvencija o sekvestrih stopi takoj v veljavo. Kar se tiče povračila likvidirane avstrijske lastnine, je ostalo tolmačenje določbe, da se morajo vrniti, odnosno plačati odškodnine za likvidirano lastnino avstrijskih fizičnih in pravnih oseb, še odprto. Avstrijci so izrecno izjavili, da subsumirajo tudi nemško-nacionalna bojna društva pod to določbo. Prvotno niso naleteli na odpor, pozneje se je naša vlada postavila na stališče, da so Schulverein, Südmarka, Alpenverein društva, ki so bila (kot podružnice) tudi pri nas registrirana. Sporazum glede tolmačenja se ni dosegel in avstrijski kancelar Seipel smatra, da se bo to še v poznejših pogajanjih »razčistilo«.

To se krije tudi z izjavo, katero je dal kancelar dr. Seipel zastopnikom tiska v Graecu. Izjava se glasi:

Vprašanje dvignjenj sekvestra nad vsemi, v Jugoslaviji se nahajajočimi posestvi in nepremičninami, lastnimi nemškemu Schulvereinu, Südmarki, avstrijskemu Schulvereinu in avstrijsko nemškemu planinskemu društvu, ni bilo rešeno. Pogajanja o dvignjenju sekvestrov se bodo nadaljevala.»

To se lahko čita po vseh listih. »Jutro« bi bilo morda ljubše, če bi stvari tako stale, kakor jih dr. Kukovec prikazuje in iznaša. Dalo bi se dobro agitirati, pa si ne upajo, ker bi bila laž le predebela in preočitna. Dr. Kukovec se pa ne boji pomislekov, ker ima med celo policajdemokracijo žalostno prednost, da je najdalje od resnice.

Politični položaj.

Volilni proglas radikalne stranke je po dolgem premišljevanju in krpanju le izšel. Podpisan je Nikola Pašič. V glavnem hvali proglas ustavo ter pravi, da je le »en del zastopnikov nekih vej« našega naroda proti njej. Trdi tudi to-le: »Nvanja politika nas sili, da ohranimo to ustavo in mi homo ujedinjevali to, kar mora biti vsem skupno, različno pa naj ostane to, kar more brez škode koristiti zadovoljstvu ljudi v posameznih oblastih.« Oglas končuje z obligatnimi volilnimi obljubami, n. pr. da bodo radikalni izpeljali agrarno reformo, skrbeli za uradnike (1. marca leta ????, op. ur.), za dvig dinarja, za izvoz, za kmete, za delavce itd. Pozabili pa so povedati, da bodo v prvi vrsti skrbeli za — belgrajsko »porodico« in njene nenasitne žepe.

Volilni kaos, kolikor ga ne povzroča veliko številno strank in pri raznih strankah še cela vrsta neoficijelnih list, toliko ga širi in množi sama vlada in njeni organi. Tudi beograjskim vladnim listom je ta čudna in pestra mešanica po volji. Kar se je zagrešilo nad muslimanskim življenjem v južni Srbiji in nad Nemci in Madžari v Vojvodini pri sestavi volilnih imenikov, to je še vse premalo, sedaj že dobro vidijo vse priprave za kratenje volilne svobode in pravice na dan samih volitev. Tako se čuje, da bo v nekaterih mestih Vojvodine kjer je dosti madžarskih in nemških volilcev, nalašč premalo volilšč, in da tako veliko ljudi sploh ne bo moglo voliti. — Radikalci pravijo Nemcem: Če ste bili v Madžarski zmiraj za vlado, morate biti tudi sedaj, drugače vas ne bomo smatrali za lojalne. Po Vojvodini in Dalmaciji se gibljejo celo tolpe orjunašev, razganjajo shode opozicijskih strank, napadali so celo ljudi, ki so nosili kandidatne liste na sodnijo, po Srbiji okrog Negotina pa krožijo cele bande oboroženih radikalov ter po dnevi in po noči napadajo demokrate, ki pa tudi vračajo milo za drago. Kako je z listami neodvisne delavske stranke, se še sedaj ne ve. Vlada nalašč ne pove, kaj misli z njimi napraviti, da se ne bi volilci odločili za kako drugo protirežimsko stranko. Podobno je z listami južnosrbske turške organizacije »Džemijet«. Po vladnih listih se je najprej grozilo, da Džemijet ne sme nastopati, ker stoji za njim Bolgari in Kemalisti, sedaj se pa zopet govori, da sploh ni hotel vložiti svojih list.

Pretepi med radikali in demokrati krog Negotina. Volilna kampanja med radikali ter demokrati se vodi po južni Srbiji na tako divjaški način, kakor ga ne pominjajo najstarejši ljudje. Cele bande oboroženih demokratov in radikalov se podijo po južnosrbijanskih selih in gorje, če trčita taki dve bandi kje slučajno skupaj. Policija se vmešava v take pretepe na korist radikalov. Oboroženi radikali hodijo na agitacijo in nemoteni od strani oblasti napadajo družine demokratskih voditeljev, razbijajo okna, vrata itd. Mogoče bo o krvavih volilnih bojih, ki se bijejo med radikali in demokrati, pisal dr. Kukovec, da bi tudi mi v Sloveniji rabili narodno edinstvo, kot je n. pr. po južni Srbiji.

Demokratsko vodstvo in Orjuna. Orjunci in vodstvo demokratske stranke so skregani med seboj in policajdemokratje so v veliki nepriliki, ker so izgubili svojo narodno in pretepaško vojsko. Demokratski kolovodje se že nekaj dni posvetujejo v Beogradu, kako bi še pred volivami zravnali spor med stranko in Orjuno, ki jim je odrekla pokorščino. Najbolj si beli glavo g. Pribečević, kako bi pomiril nepokorne orjunce, ker se zaveda, da bi mu v slučaju, ako ne pride do zopetnega sporazuma, vodja orjuncev, vpokojeni pukovnik Pavle Sturm-Jurišić, baš lahko največ škodil. Dr. Lukič namerava na vsak način prekiniti vse zveze z novosadsko Orjuno in hoče posvetiti vso pažnjo zagrebškimi in splitskimi orjunašem. Zanimivo je tudi dejstvo, da se je začela udinjati bosanska Orjuna radikalom, kljub temu, da stoji njeno vodstvo na strani policajdemokratov.

O uniformi Orjune se zopet govori in piše. Minister notranjih zadev naj bi jo bil že potrdil. Orjunci naj bi imeli kapo s peresom in državnim grbom, plavo srjaco, sive hlače in pas iz usnja za nošenje orožja. Če je to res, potem je to v čudnem nasprotju z ministrov protizgredniško naredbo.

Zopet nekaj o redukciji uradništva. Bivši demokratski finančni minister dr. Kumanudi je izjavil pred dobrim letom v narodni skupščini, da ima naša država 200.000 uradnikov. Takozvana redukcija previsnega uradništva je bila samo strankarsko orožje za odpušitev vseh demokratom neljubih uradnikov in zamenjava s strankarskimi pristaši. S celo vojsko državnih uradnikov se ravna ter postopa čisto napačno. Velik del ravno najvišjih uradnikov sploh ne ve, kaj da dela ter s čim se bavi, ker imajo ti ljudje vse polno strankarski sinekur. Zopet na drugi strani pa vidimo nekatere vrste uradnikov, ki so preobloženi z delom, glede dela vedno bolj zaostajajo; a so zopet uradniške kategorije, kjer bi lahko polovico manje uradnikov vršilo isto delo. Administrativno postopanje v nekaterih uradih je tako komplicirano, da bi se lahko vsi odloki, za katere se porabijo cele knjige papirja in celi dnevi pisarniškega dela, rešili na čisto jednostaven in hitri način. Vsa dosedaj objavljena vladina obvestila glede redukcije uradništva in glede odprave po nepotrebnem kompliciranega administrativnega postopanja so bila doslej samo pesek v oči neuke javnosti.

Organizacija odpuščenih in predčasno upokojenih uradnikov se je osnovala v Beogradu ter dobiva vedno več članov, ker vlada neprestano meče iz službe protiradikalno orientirane uslužbenice. Odpuščeni uradniki so že imeli svoja zborovanja in seje, kjer so sklepali, kako naj nastopijo proti vladi, če storjenih krivic ne popravi.

Blerovo posojilo propadlo. V Ameriki silno padajo akcije Blerove finančne skupine, ki je beograjski vladi dala dolarsko posojilo. Govori se, da bo morala vlada pogodbo z Blerom sploh razveljaviti, kar bo imelo za naše finance jako težke posledice.

Po svetu.

Položaj v Poruhrju. Francozi so začeli z novimi okupacijami na desnem bregu Rena okrog Königs-wintera in mesta Kaub. V Essenu je ustavljen zadnji nemški list, Bochum je močno zastražen in notranje mesto je popolnoma odrezano od ostalih delov. Francozi skušajo tako preprečiti ter zlomiti skupne akcije strokovnih organizacij. Zapikajo se vesti, da bi Amerika intervenirala v ruhrskem vprašanju.

Kongres rumunskih židov. Te dni se je vršil v Bukarešti veliki državni kongres zveze rumunskih židov, ki se je predvsem bavil z antisemitsko propagando, ki se je zadnji čas pojavila v Rumuniji. Kongres je ugovil, da nova rumunska ustava nasprotuje določbam mirovne pogodbe. Sklenilo se je protestirati proti tozadevnim določbam ustave in z vsemi sredstvi nadaljevati boj, za politične pravice židov v Rumuniji. Delegacija kongresa je odšla v avdijenco h kralju, da mu predloži svoje pritožbe radi antisemitizma in oškodovanja židov.

Spor med Poljsko in Litvo je jako oster. Litva ne dovoli, da bi se Poljska posluževala Memla kot svobodne luke in če bi tudi velešile to zahtevale. Še manj pa priznava Poljski posest železniške zveze Kovno-Vilna. Rusija je odločno na strani Litve.

Turčija in Rusija. Ob priliki petletnice rdeče armade odpošlje Kemal-paša v Moskvo posebno vojaško misijo, da čestita rdeči armadi v imenu angorske narodne skupščine. Ob tej priliki se bodo vršila tudi vojaška posvetovanja med Turško misijo in ruskim generalnim štabom.

Trgovsko zvezo Amerike z Rusijo je zahteval v ameriskem senatu senator Borah, češ, da Amerika nič ne riskira, pač pa profitira, če se spusti s parstomilijonskim narodom v trgovino. Borah je že odpotoval v Rusijo, da sondira teren.

Naša volilna škrinjica je druga!

Beleške.

«Ceo (cel) Beograd!» — Zagrebški «Hrvat» poroča, da so pred kratkim dobili vsi uradi po Zagrebu in po deželi od ministrstva notranjih del pakete s povzetjem od 136 dinarjev. V vseh uradih se je odigrala enaka scena. Vsi se vprašujejo: Kdo je iz Beograda od ministrstva notranjih zadev kaj naročil? — Vsi odgovarjajo: nihče, — prav nič! Pa kaj torej pošilja notranje ministrstvo? Morda kaj važnega, — mogoče volilni material, — kak zakonik, — zbirko naredb ali pa še kaj hujšega! Ogleduje se paket, naslov je v redu, štampilja ministrstva tudi! — E, pa kaj hočeš, štej denar ter dvigni paket! — A v paketu je debela knjiga samih trgovskih anonc pod naslovom «Ceo Beograd». — Kaj naj bi to bilo in kako pride, da ministrstvo pošilja brez naročila za celih 136 dinarjev — cel Beograd. Povsod se sudi in tako se vprašuje šef, kakor zadnji pisar. Pa kaj si hočemo, zdihujejo blagajniki ter vnašajo zneske med — nepričakovane stroške. Knjiga gre v arhiv, tam med grobnico starih spisov izpolni svoje mesto in svoj smoter. Stvar bi se pozabila, da ni prišel predizbirni akt za paketom. — Kaj se je zgodilo? Nič posebnega, Pokrajinska uprava javlja zaupno, da je nekdo v Beogradu ukradel štampiljo ministrstva notranjih zadev ter z njo začel na ta način razpečavati «Ceo Beograd». V Beogradu so pa res prebrisani ljudje. In to je karakteristično za — cel Beograd!

Ribje ministrstvo. V ministrstvu poljedelstva in vode obstoja poseben odsek za — ribje olje. Ta odsek ima celo četo uradnikov, četudi nima prav nobenega dela, ker pri nas ni niti dovoljne količine onih rib, iz katerih se dela ribje olje. To je poročal neki beograjski tist, ki se pristavlja, da se vse to godi v smislu redukcije in varčevanja z državnim denarjem.

Lopove izpuščajo. Kakor znano, je bil v Somboru obsojen pred kratkim namestnik velikega župana, policajdemokrat Stojkov, doktor pravoslavne teologije in prava z nekaterimi svojimi pajdaši na večletno ječo, ker je poneveril državni denar ter hudo zlorabljal svojo uradno oblast. Stojkov je proti obsodbi vložil seveda priziv in apelacijsko sodišče je sedaj odločilo, da se lahko Stojkov in pa njegov sokrivec uradnik Arsenovič pustita na prosto proti kavciji. Prvi naj vloži kavcijo dva milijona kron, drugi pa 800 tisoč. — Tako se lopove in lopovščino podpira, zaprtim političnim krivcem se pa niti tega ne da, kar zakon jasno veleva. Komunistični poslanci so še sedaj zaprti v Mitrovici, ko bi po zakonu že davno morali biti izpuščeni po preteku polovice odmerjenega zapora.

Kako so Radičevci v Dalmaciji vlagali listo. Ze pred dvajsetim se je po Dalmaciji razširil glas, da bodo orjunci prepredili vlaganje Radičevih kandidatnih list in res so orjunaške trope po ves dan oblegale sodišča. Eni so stražili zunaj, drugi pa po hodnikih, da preprečejo vsakega, ki bi nosil kake papirje. Radičevci so bili pa pametnejši od orjuncev. Listo in ves volilni material so stlačili v seljaško zagorsko torbo, katero so pristnemu Zagorcu obesili na hrbet. Vlagatelji liste niso šli skupaj na sodnijo. Seljak s torbo je šel sam, drugi so pa že, kakor slučajno pohajkovali po hodnikih sodnije. Seljak s torbo je šel naravnost proti gruči orjuncev, ki je stala na preži, ter jo začel vpraševati, kje je dvorana za «veliki debatiment». Orjunci so mu nepo pokazali razpravno dvorano, seljak se je zahvalil, mirno šel naprej, drugi, ki so bili z njim dogovorjeni, so se mu pa neopazno pridružili. Neovirano so prišli pred sodnega svetnika, kateremu so ves volilni material stresli iz torbe na mizo. Orjunci so čakali ves dan za listo, pa je niso dočakali, še le zvečer so izvedeli, da so jih seljaki prevarali.

Izpod poštnega pečata.

Kakor je že znano, stopijo v veljavo s 1. marcem različne izpremembe v poštnem poslovanju. Reforma nam je prinesla srbske tiskovine v cirilici in latinici. Cenik za brzjav, telefon in pakete je ostal isti, četudi je za polovico previsok. Da bodejo stranke še boljše pošiljale pakete, se bodo morali isti pečatiti, kakor doslej vrednostni paketi.

Videti je, da poštna uprava deluje na to, da kolikor mogoče omeji poštni promet, oziroma, da paketni promet skloh odpravi.

Uradništvo in sploh uslužbenci prejemale najrazličnejše doklade samo iz demokratskega časopisja. Zadnji čas hočejo neki agenti raznesti še spor med uradništvo in merijo lačne želodce za v zraku visečo pragmatiko po tem, koliko časa je kdo trgal hlače po šolskih klopih. Ti zahtevajo za poštnega uradnika maturo. Poklicati hočejo na svet zopet bivše avstrijske ekspeditorje, pomožne uradnike, oficijante, poštarje itd. obojega spola. V katero vrsto bi spadali Vranglovi vojaki in njih soproge ni znano.

Uradništvo pa ima večji del še vedno zastrte oči. Žerjav in Kukovec sta mu še vedno na polboga. Ali moremo verjeti, da je mnogi poštni uradnik iz golega idealizma vstopil v bando orjuncev? Verjetno je, da tu bolj darežljivo kapljajo obljubljeni draginjske doklade uradništvu. Sklepati se more že marsikaj po dosegljih opazovanjih. Ali bodo orjunci-uradniki z gumnijevimi palicami tirali svoje tovariše na volišče za darežljive demokratske kandidate?

Iz dežele čujemo klice, kako pešajo poštni konji. Poštnega roga glas je že davno utihnil. Centralistični krogi pravijo odkrito, da bodo manjše pošte na deželi druga za drugo odpravljene. Kontrolor Wolf od poštnega ravnateljstva (sedaj direkcija) v Ljubljani naravnost trdi, da so srbske občinske pošte boljše od naših.

Slovenske občine bodo morale po srbskem načinu upeljati lastne dostavljavnice. Ni znano še, ali bodo občine o tem obveščene pred 18. ali po 18. marcu tega leta. — Kdor pa je mož, bode že vedel, kaj mu je storiti 18. marca tega leta.

V Ljubljani, Mariboru in drugih večjih in manjših krajih že deluje privatna pošta. Zasluzek potov in potovk je večji nego državnih uslužbencev. Prosimo, da nam poštna uprava odgovori: ali je še v veljavi oni zakon, da je edino poštna uprava upravičena prevažati in odpravljati pisemske in paketne pošiljke, ali ne! Ako je ta zakon razveljavljen, ustanovi del poštinih uslužbencev privatno pošto po ameriškem načinu, ki zna biti v večjo zadovoljnost ljudstva nego je sedanja. Gospod kontrolor Wolf, ali verjamete, da jo lahko? Ako bodo razmere tako napredovale, kakor se že čuti, boste lahko imeli kmalu dokaz pred seboj. Odvisno je le od tega, kakšno stališče bi državna uprava zavzela proti omenjenemu podjetju.

U—č.

Dnevne novice.

Na Kukovčevi listi obrtnikov, ki priporočajo «obratno-kmetško zvezo» je poleg Fariča še cela vrsta drugih obrtnikov, ki niso dali nobene izjave in nobenega dovoljenja, da se jih natisne na Kukovčevu priporočilno pismo. Tako nam je znan slučaj tudi iz Središča in iz par drugih krajev. Izjave kažejo, da obrtniki na tem pismu natisnjeni ne bodo volili Kukovčeve demokratske stranke.

Kandidata dr. Kukovec in njegov sluga Puklavec na demokratskem shodu v Rogatcu. Nekaj novega smo doživeli zadnjo nedeljo v Rogatcu. G. minister na razpoloženju dr. Kukovec nas je obiskal. Takoj po rani službi božji je bilo preklicano, da se bo vršil shod policajdemokratske stranke. Nekaj radovednežev je res šlo poslušat, kaj bo neki povedal ta ministrski velecentralist. Shod je otvoril obratni vodja g. Janez Zeleznik ter izročil predsedstvo g. Holingerju, ki pa še niti slovenski ne zna in so bile njegove otvoritvene besede nekaj za slovenska ušesa smešnega. Kot prvi govornik je nastopil neki viničar, katerega pa v Rogatcu ter okolici prav nikdo ne pozna. V svojem govoru je samo dr. Kukovca hvalil, češ, on je tisti človek, ki se je zmiraj najbolj brigal za revne ljudi. Mi, kateri poznamo politiko dr. Kukovca, smo se pa smejali. Ali veste, kaj se je pa zdaj zgodilo? Naenkrat primarširajo polni litri na mizo in pred vsakega poslušalca je bila postavljena kupica. To je že nekaj posebnega! Nato je dobil besedo kandidat g. Puklavec, ki nas je pa samo dolgočasil s svojim govorom. G. dr. Kukovec je zmiraj na svojo zlato uro gledal, če bode že skoro nehal ta posebljeni dolg čas, g. Puklavec. Za tem dobi besedo dr. Kukovec, ki je najprej samostojneže pokrtačil, nato se je pa spravil na dr. Korošca in nazadnje še na socialne demokrate. Razen treh učiteljev in par uradnikov mu ni nihče pritrjeval in samo ti so mu nazadnje polglasno zamrmrali: Živijo! Seveda so mu tudi malo z rokami zaploskali. Drugi poslušalci so bili večinoma pristaši SLS. Shod smo mirno zapustili in na mize prinesenega vina se ni nihče dotaknil. Zato povem dr. Kukovcu: da mi ne rabimo njegove skrahirane policajdemokratske stranke in ostanemo zvesti SLS, katere shod se bo vršil v nedeljo, dne 11. marca in tega zborovanja se bomo udeležili polnoštevilno vsi Rogatčani in okoličani.

Mermoljeve polomije v Posavju. Iz Sromelji pri Brežicah nam poročajo: Goriški begunec, samostojni poslanec Mermolja, je imel preteklo nedeljo tukaj svoj volilni shod. Pripeljal je Mermoljo sromeljski gospod, to se pravi Godlerjev Pepče. Pri prvih volitvah pred 2 leti je bil Mermolja izvoljen od samostojnežev za kraje severno Maribora. Ker ga pa tam ljudstvo ne mara več, je prišel ponujat svojo samostojno robo v Posavje, češ, Posavčani so trdni samostojneži in me bodo gotovo volili, četudi sem tujec in ne poznam posavskih krajev. V celih Sromeljah samostojneži niso nikjer dobili prostora za shod, zato so se v sili zatekli v šolo in tam protipostavno zborovali, ker so zdaj v šoli «za ta večjega» Godlerjev Pepče in Kosov Tinče. Orožniki so pa bili na Mermoljevo prošnjo v bližini skriti. Toda smola se je držala samostojnežev tudi v šoli, ker je bila večina zborovalcev naše stranke. Mermoljev govor so naši uvodoma pozdravili s klici: Živijo Slovenska ljudska stranka! Živijo Kmetška zveza! Živijo dr. Korošec! Med vednim ugovarjanjem od naše strani je Mermolja končal svoj dolgočasni govor in tudi slabostježi niso bili z njegovim govorom zadovoljni, ker so tako grdo gledali, kakor da bi imeli same peklenščeke na vratu. Našemu govorniku domačinu pa je vse burno pritrjevalo in ploskalo. V imenu srbske socialdemokratske stranke je govoril znani Baraga iz Brežic, ki je, kakor Mermolja, napadal samo Slovensko ljudsko stranko in Kmetško zvezo. Pozabil je pa povedati, koliko sta s Kosovim Tinčekom zaslužila pri krmi, ki sta jo pretekli teden kmotom prodajala. Ker je Baraga napadal samo našo Kmetško zvezo, zato ga je potem Pepče skupaj z Mermoljo zastopjal na drugo polomijo v Artiče na shod. Sromeljski shod je bila velika polomija slabostjnih, ki so celi teden agitirali za shod in imeli naš kraj za samostojno trdnjavo. Želimo, da bi Godlerjev Pepče enkrat za vselej odpeljal Samostojno iz Sromelji. Dne 18. marca bomo vsi metali kroglice v našo, to je drugo škrinjico, ki bo zbirala glasove Slovenske ljudske stranke in Kmetške zveze.

Urek — demagog. Dne 24. t. m. se je zbralo pri Pečniku v Brežicah okoli 20 slabostjnih zaupnikov. Seve jih je Drogenik, ki je šel na volilni shod na Bizeljsko, pričakoval iz celega Posavja, ki je veljalo do zadnjega časa za samostojno trdnjavo. Urek, čeravno silno bolan, kakor razglašajo po Globokem, je prišel vspejati svoje

male čete. Rekel je, da sedaj nič drugega ne pomaga Samostojni v Posavju kot to, da morajo od moža do moža agitirati s tem, da je bil dr. Korošec ob prevratu predsednik Narodnega veča in nas je kot tak prodal Srbom. Ubogi Urek, do sedaj si bil bolan na srcu, sedaj pa boš še na svojem lažnjivem jeziku. V «Uradnem listu» z dne 7. 12. 1918, št. XVIII., lahko vsak bere, da sta bila voditelja Narodnega veča dva Hrvata Pavelič in Pribečević. Dr. Korošec pa se je v dobi Narodnega veča mudil v Ženevi. Urek, da te ni sram takih laž! Enkrat si nas krmil z njimi v Posavju, več nas pa ne boš!

Pred odločitvijo. Zlat prstan ti dajem, le trdno ga skrivaj — tako smo se svoje dni igrali otroci. Kakih 10 do 15 nas je sedelo vstrij, roke smo držali na kolenih in čakali, komu bo delavec podaril zlat prstan. Zdaj ob volitvah sem se spomnil te otroške igre, samo da so vloge malo drugačne. Mi volilci bomo delili zlati prstan to se pravi, volilne kroglice — pred nami pa bodo stali po vrsti škrinjice ter željno odpirale svoje usta proti nam. Deset prosilcev je, vsi bi radi dobili zlat prstan od nas — pa izbrati si moramo tistega, ki je našega zupanja res vreden. Glej ga spaka, prvo škrinjico je obsejal liberalci dr. Kukovec, ki je že črtal Slovenijo iz svojega programa in milo prelival svoje velesrbske solze, da bi se ga volilci usmilili. Pa kar na prvo mesto se je spravil, kakor da bi res imel za Slovenijo največ zaslug. Njemu bodo zlat prstan podelili večinoma liberalni učitelji in nekateri mestni uradniki. Na drugem mestu stoji škrinjica SLS, zaznamovana s križem, ki pomeni, da stoji stranka na krščanskem stališču pravičnosti in enakopravnosti. Kar je zavednih Slovencev, ki hočejo ostati gospodarji na svoji zemlji, bodo podelili zlat prstan temu prosilcu. Tretja škrinjica, kakor vse druge do desete pa vse skupaj s prvo vred nimajo drugega namena, kakor da razcepijo in zmešajo volilce, ker za tistimi škrinjicami stoji zastopniki velesrbsstva, ki ne marajo avtonomne Slovenije, temveč hočejo še naprej izmozgavati naše ljudstvo. Vsakdo, ki bi se zmočil in podelil zlat prstan prvi, tretji, četrti, peti do zadnje, je izdajalec svojega slovenskega naroda in daje orožje v roke svojim odiralcem in tlačiteljem. Zlat prstan, to je volilno kroglico, vzimemo vsi le v drugo škrinjico!

Zopet ena «cvetka» iz demokratsko-samostojnega cvetličjaka. (Dopis iz št. Janža na Dravskem polju.) Največji razgrajč v naši župniji je učitelj Jarc. Nedavno smo poročali v «Straži», na kako nesramen način je potrgal lepake s stene. Kako nesramno se je vedel takrat pred župniščem, nad tem so se zgražali celo preprosti fantje. Kaj neki misli ta človek, bogve, to pa je gotovo, da se včasih vede, kot bi ne bilo vse kolesje prav uvrščeno v njegovi glavi. To smo videli tudi na zadnjem shodu SLS, ki se je vršil minulo nedeljo pri gostilničarju Zelu. Shod se je vršil popolnoma mirno in vsi so s ploskanjem in živijo klici odobravalni temeljita izvajanja prof. Vesenjaka. Le razgrajč učitelj Jarc je skušal delati neumestne opazke in medklice. Gospod profesor pa ga je o vsem tako temeljito poučil, da bi se bil Jarc menda raje vgriznil, kakor pa da je doživel tako blamažo. Zares nesmrtno se je blamiral domišljivi Jarc. Pošteno jih je skupil. S svojimi medklici je sokolaš Jarc pokazal vso svojo duševno revščino in plitvost tako, da je to naravnost sramota zanj. Da je to res, pove prav jasno dejstvo, da je Jarček koncem govora stisnil rep in obmolnil, dasi ga je gospod profesor še vedno poučeval o raznih stvareh in ga pozival, naj vendar že kaj zine. Molčal je kot kužek. Da ga naše ljudstvo ne mara, kaže dejstvo, da se mu je vsevprek smejala, kadar je katero bleknil. In ko ga je gospod profesor ponovno lepo lojalno poučil, pa je zagrmelo po sobi: «Si slišal, Jarc!» Drugič zopet: «Zapomni si, Jarc!» itd. Seveda se bo sedaj Jarc umival in bahal po «Taboru», kako se je postavil, pa kaj pomaga, mi, ki smo bili navzoči, vemo pač najbolje, da se je Jarc nesmrtno blamiral. Mi mu le častitamo in ga zagotavljamo, da če bo šlo tako naprej, pa mu bo Dobnik izposloval red sv. Save za njegove rokovnjaško-pretepaške zasluge. Pripeljal je svoje šmargečke Sokole, ki so pa pametnejši, kot je njih vodja učitelj Jarc, kajti ti se vsaj v družbi vedejo kot se spodobi, Jarc pa se vede čisto po barabsko. Poleti je hotel Jarc v gostilni z gorjačo napasti mirnega trgovca Ravnika, katerega pa sta sreči obranile njegova gospa in ena sosedka. Nedavno je hotel dejanski napasti našega bolanega gospoda kaplana v šoli, po šolski konferenci celo v navzočnosti g. župnika. Siti pa smo tege neslanega šolnika Jarca prav vsi in noben sosed ga ne mara, drugi pa še manj. V šoli pa je vladal pod njegovim vodstvom lani takšen nered, kakršnega ni bilo nikoli na tej šoli, tako, da je moral šolski nadzornik hote ali nehoti mu odvzeti vodstvo in letos to mesto podeliti drugi učiteljski moči. Sicer pa o tem ob priliki več. Mi šentjanžčani takega učitelja, ki se tako obnaša, kot kak poulični fantalin in ki pravi, da bo on nam davek zvišal, ne maramo in ne maramo. Boljše je, da ga ni nobenega. Da ga pa šolski nadzornik drži zato tukaj, da ima Dobnik svojega priganjača tu pri nas, to je pa javen škandal in proti temu najodločneje protestiramo.

Zanikarna skrb vojaške uprave za vojaške konje. Tekom lanskega leta so vojaške konje tako slabo hranili, da jih je poginilo v skupni vrednosti 160 milijonov kron. Pri nas se izda največ državnega denarja za vojaštvo in ravno vojaška uprava gospodari najbolj zanikarno in brezvestno. Pri zgoraj omenjenem slučaju zanikarnosti gre za pogin nekaj tisoč eraričnih konj in je ta zanikarnost glede prehrane državnega blaga težka zaušnica za našo konjerejo. Treba tudi podčrtati in pribiti, da so poginili ti vojaški konji radi nezadostne ter neredne hrane. Kakor znano, vojaška uprava konjske

krme ne kupuje na debelo od večjih liferantov, ampak od manjših trgovcev, kjer plačuje krmo zelo drago in je nikdar ni dovolj. V celi naši obširni državi ne dobi vojna uprava niti enega večjega liferanta, ki bi jo preskrbel s krmo in to pa radi tega ne, ker ne daje nobenega jamstva, da mu bo naročilo tudi plačala v gotovini. Vojna uprava je skoraj vsakemu trgovcu dolžna, ki jej je kedaj kaj prodal in haš radi netočnosti v plačilu ostajajo vojaški konji večkrat kar po cele dneve brez prehrane.

Za odškodnino oškodovancem v okrajnem glavarstvu Slov. Gradec in v Mežiški dolini. Ker zahteva Avstrija pri pogajanjih v Beogradu, da se naj od naše države povrne škode, povzročena o priliki okupacije Koroške, je poslanec Vlad. Pušenjak opozoril vlado, naj zahteva povračilo škode v znesku okroglo 10 milijonov kron, katero so povzročile nemške tolpe v okrajnem glavarstvu Slov. Gradec in v Mežiški dolini od Nemške Avstrije. Prizadete občine zahtevajte brzojavno od pokrajinske uprave, da stori vse potrebne korake.

Polletni tečaj na državni podkovski šoli v Ljubljani se prične dne 1. aprila 1923. Za vstop je vložiti na ravnanstevstvo drž. podkovske šole s kolekom za 13 dinarjev kolekovano prošnjo do dne 15. marca t. l. ter ji priložiti: 1. rojstni in krstni list, 2. domovinski list, 3. zadnje šolsko spričevalo, 4. učno spričevalo, 5. npravnostno spričevalo in 6. ubožni list. Vsako prilogo je kolekovati s kolekom za 1 dinar. Pouk v podkovski šoli je brezplačen. Učenci dobivajo redno državno podporo ter imajo prosto stanovanje; skrbeti pa morajo sami za hranó in učne knjige.

Kriminalna statistika na Hrvatskem. Meseca januarja 1923 se je zgodilo na teritoriju Hrvatske, Slavonije in Medijimurja 797 zločinov; od teh je 708 slučajev preiskanih. Udeležencev pri teh zločinih je 1303 in od teh je 1192 moških in 111 žensk. Zaprtih je 336, ostali so na svobodi. Prestopkov, katere kaznujejo navadna kazenska sodišča, se je zgodilo 997. Od teh prestopkov je preiskanih 928 slučajev, izsledenih je glede prestopkov 1304 udeležencev in od teh 1199 moških in 105 žensk, zaprtih je od teh 27. Kršitev zakona, ki spadajo pod upravno sodno oblast, je bilo skupno 1793 slučajev. Ti politični prestopki so vsi preiskani in izsledenih je 3494 krivcev in sicer: 3211 moških, 283 žensk in zaprtih je 90.

Milijoni državnega denarja za vzdrževanje ruskih beguncev. Na leto izda državna blagajna za Wranglovce 288 milijonov K. Državna komisija, kateri je poverjena skrb za ruske begunce, je sestavljena iz Rusov ter Srbov in ta porabi mesečno v administrativne svrhe 2 milijona K in samo za stanovanje plačuje na mesec 100.000 K. Okoli 10 milijonov K se potroši mesečno za vzdrževanje ruskih šol in za ruske študente, 12 milijonov pa dobiva rusko carsko poslanstvo za vse druge begunce. Izplačila za ruske begunce v naši državi vrši Jadranska banka.

Ruski profesorji in študenti v Zagrebu. Društvo ruskih učenjakov obstoji iz 8 profesorjev, 12 docentov ter 1 adjunkta in asistenta. Tekom minulega leta je to društvo ruskih učenjakov napisalo in dalo tiskati v hrvatskem, nemškem in angleškem jeziku 21 del. Ruskih študentov v Zagrebu je 619, od teh je 67 žensk. Na zagrebški bogoslovni fakulteti je 19 Rusov, na juridični 32, na filozofski 35, na medicinski 102, na agronomski ter gozdarski 106, na politehničnem zavodu 184, na višji eksportni akademiji 113, na akademiji za umetnost in konservatoriju 28. Najbolj napredujejo Rusi na politehniku ter na eksportni akademiji. Vsi ruski študenti dobivajo več ali manj vsestransko podporo iz naše državne blagajne.

Špekulacija se mu je obnesla. Neki seljak iz sarajevske okolice je moral leta 1915 na vojsko. Pred odhodom na bojno polje je vložil pri Zemaljski banki v Sarajevu 6000 K v zlatu. Premeteni seljak je zahteval od banke razven vložne knjižice še posebno potrdilo, da je predal banki svojo vlogo v zlatu in jo bo tirjal od banke nazaj tudi v zlatu. Leta 1918 se je vrnil ta kmet iz vojne in se napolil k banki, da dvigne svoj denar. Njegova vloga je s obrestmi vred narasla na 9000 K, a seljak ni hotel sprejeti papirnatega denarja, ampak je zahteval izplačilo v zlatu. Cela zadeva je prišla na okrogno sodišče v Sarajevu, ki se je ukvarjalo s pravdo cela štiri leta, a je končno propadla banka. Sodba se glasi, da mora banka plačati vse stroške, seljaku pa 500.000 dinarju. Pripristemu bosanskemu seljaku se je ta špekulacija z zlato vlogo imenitno posrečila ter bogato obnesla.

Orjunašu prisodili 12 let ječe. V našem listu smo poročali, kako je pognal orjunaš števó Suič v upravništvu «Nove dobe» v Splitu bombo, katere nedolžna, smrtna žrtev je postala gđc. Ivka Bonačić. Z orjunaško zadevo Suiča se je te dni ukvarjalo porotno sodišče in prisodilo temu divjaškemu junaku 12 let ječe. Obtožene se je vedel med zasusevanjem hladnokrvno in se vedno izgovarjal, da je pognal bombo v čisto pijanem stanju in da je za svoj zločin neodgovoren.

Koliko naših ujetnikov se je vrnilo iz Rusije in Italije? Naše notranje ministrstvo je izdelalo statistiko ujetnikov in ugotovilo, da se je vrnilo od prevrata do danes iz Rusije in Italije v našo državo 28.000 ujetnikov in 150 častnikov.

Na vešala so ga obsodili. Sodišče v Pančevu je obsodilo te dni na vešala 29letnega Aleksa Miškovič. S puško je ustrelil leta 1919 bogatega kmeta Pavlova, ga mrtvega oropal in oropani denar porazdelil med svoje tolovajske sodruga ter nato pobegnil. Šele leta 1921 ga je aretirala policija v Osijeku, ker so ga zasačili ravno, ko je kradel dragocenosti v katoliški cerkvi. Ko so ga imeli pod ključem radi cerkvenega ropa, so dognali, da je ta tolovaj ubil tudi kmeta Pavlova. Miškovičevega

razbojniškega sodruga in pomagača Nediča pa še do danes niso izsledili.

Srečo so imeli pri ribolovu. Te dni se je posrečilo šibeniškim ribičem, da so ujeli kar 160 komadov tunjev. Največje ribe so tehtale po 160 kg, najmanjše pa 40 kg. Ravno kar omenjeni ribolov je eden največjih, kar jih pomnijo šibeniški ribiči.

Valovi Save odnesli most. Radi neprestanega deževja in skopnelega snega je poleg drugih rek tudi močno in nevarno narasla Sava. Sava je nagloma narasla, odtrgala pri Mali Mitrovici plavajoči mlin in šla z njim proti mostu. Mlin je zadel s tako silo ob most, da se je ta zrušil in valovi Save so odnesli mlin in mitrovički most.

Pošteno je plačal. V Osijeku živi bogat direktor neke lesne industrije. Ta bogatin je konferiral z nekim dunajskim profesorjem-medicincem radi bolezní lastne žene. Ko je bilo posvetovanje končano, mu je računil profesor 220.000 K.

Podraženje tiskovin. Vsled vedno bolj rastoče draginje so se morale tiskarskemu osebju zvišati plače za 30 odstotkov, vsled česar se bodo sorazmerno podražile tudi tiskovine.

Socialna Misel. Glavna težkoča naših izobraževalnih društev je, kako dobiti dobrih in primernih govorcev za društvene sestanke. Izvrsten pripomoček za to potrebo imamo v mesečni reviji «Socialna Misel», ki izhaja v Ljubljani. V njej nahajaš vse polno časa primernih, aktualnih spisov, ki se lahko v celoti uporabljajo za društvene govore, ali pa z malimi spremembami. Ni ga vprašanja, gibanja ali hotenja našega časa, ki bi se ne obravnavalo v tej reviji. Tu imaš socialne, etične, gospodarske, kulturno-politične, vzgojne članke. Treba vzeti v roke samo lanski letnik in ne bo ti manjkalo bogatih misli, lepe, zanimive vsebine za govore in razmišljanja v društveni dvorani. V prvih dveh zvezkih novega leta, ki sta že izšla, si prizadeva «Socialna Misel» še bolj poglobiti svoj popularno-znanstveni program. Hoče svoj skromni obseg še razširiti, ker ima vedno več vnetih sotrudnikov, ki so pripravljani, vse svoje duševne moči posvetiti kulturni izobrazbi našega ljudstva. Da pa bo moglo uredništvo dvigniti list in ga spraviti na višino — ki bo imponirala vsemu svetu, potrebuje list veliko naročnikov. Vabimo zato posebno našo inteligenco, duhovsko in posvetno in prav posebno še naša društva, da se naročijo na list in z materijelno podporo omogočijo urednikom uresničiti njihove idealne načrte. V vsako izobraževalno društvo «Socialna Misel»! Naroči se v Ljubljani, Jugoslovanska tiskarna, Poljanski nasip 2.

ALI GOSTILNIČAR RES NE SME VOLITI SLS?

Imamo gostilničarje v mestih in trgih in na deželi — še posebej bi bili omembe vredni gostilničarji ob meji. Kako so krčmarji v predvojnem času izvrševali svojo politično pravico, o tem zdaj nočim razpravljati, ker se nahajamo pred zanimivo odločitvijo nove volilne borbe, kjer bodo tudi naši gostilničarji soodločevali. Ker imam v mislih krčmarje na kmetih, hočem le o teh napisati par pripomb. Ne vsi, pač pa večina krčmarjev je mnenja, da ne smejo voliti SLS, češ, ker jim je svoje dni deželna vlada zapirala krčme do 11. ure, in ker se v našem časopisju vedno graja zapravljanje po krčmah. Pameten gostilničar ne more niti sam odobravati pijančevanja in razgrajanja po svojih lokalih in mora biti vsaki oblasti hvaležen, ki gleda na treznost in red. Pomisliti mora, da se ima prav za prav le verskim postavam zahvaliti, da prospeva njegova obrt. Kje stojijo večinoma vse gostilne? Ali ne blizu cerkve, kjer se shajajo ob nedeljah ljudje, ki radi tudi obiščejo gostilno, kjer se okrepcajo in pogovorijo o raznih zadevah?

Če zapremo vse cerkve, bo tudi nad polovico krčmarjev moralo zapreti svoje gostilne! In ali ni največ prometa za gostilno ravno ob žeganjih ali shodih? In kdo so tisti, ki obiskujejo gostilno? To so v pretežni večini pristni, pošteni in vestni naši ljudje, ki ob nedeljah storijo svojo versko dolžnost v cerkvi in če so prišli od daleč, se še grejo pokrepčat v gostilno. To so tudi najboljši plačniki, ki ne ostanejo krčmarju ne vinarja dolžni, ki ne kradejo kozarcev, nožev, vilic in žlic, kakor se večkrat pripeti gostilničarju, če se ob večjih shodih natlači v njegovih prostorih množica tujeja, nepoznanega ljudstva. V prvi vrsti podpirajo naše gostilničarje torej naši domači ljudje, ki so večinoma pristaši Slov. ljudske stranke, pa vendar je gostilničar nasproten SLS, oziroma pravi, da ne sme biti na nobeno stran, ker vsi ljudje zahajajo k njemu.

No, če je res izven strank, tedaj mu ne more nihče kaj zameriti — če pa drži z demokratskimi gospodarki ali s samostojnimi, tedaj se pa ne sme čuditi, ako bodo naši kmetje rekli: če smo ti mi preslabi, da nisi hotel voliti z nami, potem nam ti, ljubi prijatelj ne smeš zameriti, če mi ne bomo hodili več v tvojo gostilno. Naše kronice ti dišijo, mi pa, ki jih nosimo v tvoj žep, ti pa smrdimo? Mi se bojujemo za svojo svobodo in za gospodarsko povzdigo, ti pa držiš s tistimi, ki nas odirajo in nam hočejo v kot potiskati slovenski jezik? Če propade kmet, bo uničen tudi gostilničar, ki živi od kmeta. Ako se pogrezne cela ladja so izgubljeni mornarji, pa tudi kuharji. Drugega izhoda in drugačne rešitve torej ni za gostilničarje, kakor če pri volitvah držijo z večino kmetskega ljudstva. Če bo kmet dobro gospodaril, bo tudi gostilničar profitiral pri svoji obrti, če pa propade kmet, se bo z njim vred pogreznil tudi gostilničar. Naše ljudstvo ima dobre oči pa tudi odločno voljo, da se reši gospodarske in narodne sužnosti, ter razbije okove centralizma na dan odločite in zato kliče ob zadnjem trenutku vsem, ki ga hočejo razumeti: Kdor ni z nami, je proti nam — in kdor je proti nam, proti tistemu smo vsi!

Zbirajte za volilni sklad!

Iz Maribora.

Napad orjunašev na Cirilovo tiskarno dela demokratom vedno večje preglavice. Obsodila ga je vsa poštena javnost, obsodile so ga vse stranke, ostro so ga obsodili vsi listi v Sloveniji, le demokratska lista «Tabor», «Jutro» in drugi napada niso obsodili, temveč ga celo odobravajo, češ, mladina je to storila v svoji nacionalni idealnosti in razburjenosti, zaradi tega se to mladine ne sme preganjati in zapirati. Kakor demokratski listi, tako jemlje tudi demokratska stranka orjunaše v zaščito in pravi, da se mora tako idealno mladino v njenih stremljenjih le podpirati ne pa aretirati. Dr. Kukovec je pred nekaj dnevi v «Taboru» z lastnim podpisom izjavil, da je ducat mladih ljudi v ječi, ker so napravili v Cirilovi tiskarni nekaj škode, torej je priznal, da so pravi krivci pod ključem. Na shodu v Rogački Slatini je priznal isto, samo pravi, da bi se zaradi nekaj ubogih kronič škode v Cirilovi tiskarni krivceve ne smelo preganjati, ker se jim s tem ubije nacionalni čut. Orjunaši so prišli v Cirilovo tiskarno s ponarejenim ključem ponoči na tatinski način, vlomili so trojna vrata, razbili 4 stroje, ogrožali z revolverji kakor roparji hišnika in potem izginili v temni noči. In za take ljudi se poleguje dr. Kukovec in njegova stranka! Da jih le ni sram! Kdor roparje zagovarja in z njimi drži, sam nič boljši ni! Aretirani razbijači bi naj bili nacionalni idealisti? Napadli in razbili so Cirilovo tiskarno, ki je bila najstarejša in zadnjih 50 let edino kulturno središče štajerskih Slovencev, ki je Slovence branila in varovala pred ponemčevanjem, ki je v Mariboru edina v najhujših časih podpirala in vzdrževala slovensivo, katero so radi njenega narodnega dela poprej napadali in le od zunaj večkrat razbili Nemci in nemškutarji. V dnevih preganjanja leta 1914 so se zaleteli v tiskarno sv. Cirila tudi preganjani demokrati, tam iskali pomoči in jo tudi dobili. In to najstarejšo slovensko narodno podjetje v Mariboru razbijejo jugoslovanski nacionalisti in sicer, kakor zatrjuje dr. Kukovec, razbili so tiskarno v svojem nacionalnem idealizmu! Odkrito povemo: Ta logika dr. Kukovca in demokratske stranke je zelo šepava: Nacionalni idealizem da orjunašem povod, da razbijejo najstarejšo središče slovenskega nacionalnega gibanja v Mariboru! Kdo se tej logiki ne čudi? Jugoslovanski nacionalizem uničuje v svojem «idealnem navdušenju» slovensko nacionalno podjetje! To so že več kot zmedeni pojmi o nacionalnem idealizmu! Se pač vidi, da je Orjuna v službi velesrbstva, zato pa se obrača proti Hrvatom in Slovencev. Kdorkoli opisana dejanja Orjuna odobrava, hvali in zagovarja, je v očeh vseh resnih ljudi moralna propalica. Isto velja tudi za liste in za stranke.

Dr. Kukovecva nacionalna mladina. Dr. Kukovec od napada orjunašev na Cirilovo tiskarno vedno govori in piše o nacionalni mladini, o decentu mladih ljudi, ki so v nacionalnem ognju razbili stroje. Da ne bo dr. Kukovec vedno lagal o orjunaški mladini, mu povemo, da je med aretiranimi napadalci g. revident Johann Skerjanc, ki je star več nego 55 let, inženjer Vedernjal bo tudi imel 35 let, faktor Mariborske tiskarne Ljubo Strašnik je gotovo že star 32 let. Sploh so med zaprtimi napadalci večinoma možje nad 25 let, torej niso mladinski zločinci, ampak že precej v moški dobi in še celo preko te. Ako pa prištevamo dr. Kukovec med mladino tudi po 56 in še več let stare pretepače, potem imamo samo on tako zmedene pojme o mladini, vsak drug normalno glede pameti razviti človek pa bo rekel, da je bila Cirilova tiskarna razbita ne od nacionalne mladine, ampak od alkoholiziranih nočnih napadalcev v zreli moški dobi. Mogoče šteje dr. Kukovec tudi sebe med — mladeniče!

Na naslov g. predsednika mariborskega okrognega sodišča. G. predsednika Toplaka poznamo kot prvovrstnega jurista ter objektivnega sodnika, ki je bil priljubljen ter spoštovan na vseh mestih, kjer je bil nastavljen. Čudno se nam zdi, da je g. predsednik v očigled aretiranim orjunašem in policajdemokratskim posredovalcem za njih izpustitev na svobodo zlezal pod klop. Skoro dan na dan hodijo k g. predsedniku intervirati demokratski advokati od dr. Kukovca do dr. Boštjančiča in g. predsednik se ne čuti tolikanj močnega, da bi pognal to gospodo preko praga. G. predsednik bi moral vedeti, da se potegujejo najvišji policajdemokratje za roparske orjunaše samo radi strahu, da bi kak zaprti orjunaš ne izpovedal kaj usodepolnega celo proti voditeljem demokratov, ki so duševni generali napada na Cirilovo tiskarno. Policajdemokratska advokatska gospoda bi se gotovo ne zavzemala za navadne ponočne napadalce, ako bi imela sama v celi roparski zadevi čiste in nedolžne roke; ker je pa tozadevno drugače, radi tega romajo cele procesije najodličnejših demokratov h g. predsedniku kot posredovalci. G. predsedniku povemo danes prijateljsko in mirnim potom, da naj kot objektivni predsednik sodišča pokaže tem posredovalcem za navadne roparje vrata, sicer bomo prisiljeni, da se obrnemo v celi zadevi v Ljubljano, kar pa tudi g. predsedniku gotovo ne bi bilo ljubo. Te vrste na naslov g. predsednika smo zapisali v imenu stranke, ki se zaveda svoje moči tudi na najvišjih mestih, ako skušajo kršiti pravno objektivnost ljudje skoz in skoz korumpiranega policajdemokratskega kova.

39 oseb je bilo na «velikem volilnem shodu» v soboto pri Oroviču, med temi 2 ženski, 15 radovednežev in pristašev drugih strank, potem Rebek, ki je obljubil, da ne bo več davkov, ako bo on izvoljen. Slamorezec je malo natrkani Vahtar, Novak se je pritoževal, da druga stranke niso hotele nobenega denarja spustiti, kakor edina demokratska, «obrtnik» dr. Serbec je hvalil napad na Cirilovo tiskarno, Šostarič, ki je rekel, da so vsi trgovci demokrati, Smrekar je povedal, da je 1. škri-

lica demokratska, neizogibni in miroljubni «nadstrankarski tajnik» Kenda je vodil zapisnik (drugače je on tudi tajnik Slov. obrtnega društva), «poet» Špindler je bil pa popolnoma tih, Kajzer je pa rekel, da «Straža» ne piše, kakor demokrati zahtevajo. Torej vsega skupaj 15 volilcev in še ti so le slab in pomilovalen obraz delali, ko so odhajali in sklenili, da bodo na dan 18. marca svojo kroglico v — drugo škrinjico vrgli!

Ker bo g. Kenda «čisto izjemoma» danes v «Stražo» pogledal, mu moramo takoj povedati, da ne moremo danes vsega napisati, ker bi morali drugače ves list samo o njem napisati. Za danes ga samo vprašamo: Ali mu je še kaj znano, pod čegavo komando so se mlaji ponoči podirali, ki so bili namenjeni za sprejem Orlov ob priliki izleta leta 1920? Ali se še kaj spominja, pod čegavo komando so se Orli in Orlice v jezero metali? In vse to po noči! Ker ste tak fejsť komandant, ali niste mogoče bili tudi kak komandant pri tatinsko-roparskem napadu na Cirilovo tiskarno. Drugič tožadevno več, bomo že skrbeli, da se ne pozabi!

Zloraba obrtne razstave. Brivec Novak, vsiljivi predsednik Obrtnega društva, uskok iz narodno-socialne stranke v demokratsko — seveda iz prepričanja in ne za denar! — je zlorabil tudi vse naslove iz obrtniške razstave, kjer je bil kot figura predsednik, po delu pa peto kolo. Zlorabil jih je v agitacijske svrhe za političnega nadobrnika dr. Kukovca in njegovo stranko. Seveda tudi to ne bo pomagalo, ker vsi obrtniki niso — Novaki.

Seja zaupnikov SLS bo danes zvečer ob 7. uri v dvorani rokodelskih pomočnikov v Lekarniški ulici. Udeležba obvezna za vse zaupnike in agitatorje iz vseh podorganizacij in mestnih okrajev.

DRAMATIČNI VEČER V NARODNEM DOMU.

V petek, dne 2. marca, ob 8. uri zvečer, priredi dramska umetnica gospa Zofija Borštnik-Zvonarjeva v veliki dvorani mariborskega Narodnega doma dramatični večer, ki obeta biti za Maribor umetniški dogodek prve vrste. Kakor izvemo, bo prednašala v dramski obliki najboljšo pesnitve genija slovenske dramske kulture + Ignacija Borštnika, dalje Gregorčiča, Prešerna, Senoe, Erben (v prevodu dr. Fr. Kernica) in Shakespeara (Hamlet). Umetnica programa ne bo suhoparno recitala, temveč prednašala z vsemi sredstvi v njej odlično razvite igralske tehnike. V tej obliki so Mariborčanom podobni večeri doslej povsem neznan in se bo mogla odlična umetnica brez dvoma veseliti številnega poseta in toplih simpatij. — Da bo vladal na sam večer red in oni mir, ki ga umetnica potrebuje za popolno duševno koncentracijo, priporočamo, da si nabavite vstopnice v predprodaji v trgovini gospe Zlate Brišnik v Slovenski ulici.

GOSPA ZOFIJA BORŠTNIK-ZVONARJEVA.

ki nastopi v petek, dne 2. marca, na samostojnem dramatičnem večeru v tukajšnjem Narodnem domu, znači v razvoju jugoslovanske in posebej še slovenske gledališke umetnosti važno činjenico, preko katere zgodovina ne bo mogla brez globokega spoštovanja. Stojčca z mojstrom-velikanom Ignacijem Borštnikom ob zibelki slovenske Talijske, pomeni ona dovršen kos našega gledališča. Globoka igralska inteligenca (dovršila je praško šolo in bila pozneje učenka mojstra Aleksandra Strakosche, bivšega dramaturga dunajskega Burgtheatra), čustvena in dovršena interpretacija vloge, imponujoč nastop ter mogočen in elastičen organ so ji že davno v predvojnem času pridobili glas znamenite tragedije. Kot taka je skozi nad tri leta korakala od uspeha do uspeha na kr. dvornem gledališču v Sofiji, dalje več let na kr. narodnem kazališču v Zagrebu in na narodnem gledališču v Ljubljani. Sedaj se podaja na turnejo skozi našo državo in Bolgarsko, na kateri hoče seznaniti jugoslovanski umetniški svet z velikim dramskim bogastvom, ki ga skrivajo pesnitve slovenskih pesnikov-prvakov. Zeleči ji na tej poti popolnega in zaslužkega umetniškega uspeha, vabimo umetnost ljubeče Mariborčane, da v čim najobilnejšem številu posejijo njen večer v narodnem domu.

Pevski zbor Glasbene Matice v Ljubljani, obstoječ iz 130 pevcev in pevk priredi v soboto, dne 10. marca v Götzovi koncertni dvorani pod vodstvom ravnatelja konservatorija g. Mateja Hubada koncert. Na vspredu so umetne in narodne pesmi. Ze lansko leto in tudi letos je ta zbor priredil koncerte po Jugoslaviji, Beogradu, Novem Sadu, Subotici, Sarajevu itd., da tem potom najdoslojnejše proslavi 50 letnico obstoja glasbene šole in 30 letnico ustanovitve pevskega zbora. V živem spominu nam je še slava, katero je ta zbor pridobil slovenski pesmi ob priliki svojih koncertov na Dunaju. Zbor, ki je slovenski pesmi s pridnostjo in disciplino pripomogel do svetovne veljave, zasluži, da pohiti ves Maribor dne 10. marca v koncertno dvorano. Vspored in podrobnosti sprejema priobčimo.

Umrta je v Mariboru pri svoji hčerki gospej Weixl gospa Barbara Trampuš, rojena Landergott, stara 75 let. Pogreb bo jutri v četrtek, dne 1. marca, ob pol treh popoldne iz mrtvašnice na Pobrežju. Rajna je bila teta čč. oo. frančiškanov Valerijana in Emeriha. Svetila pokojnici večna luč, rodbini pa naše sožalje!

Razsvetljava v Splavarski ulici je sijajna, kadar sije mesec in je vedro nebo, sicer pa pusti mestni magistrat stanovalce in pasante Splavarske ulice dosledno brez luči. Sicer je ravno sredi ulice prav primerno nameščena plinova svetilka, štev. 204 toda kaj pomaga svetilka, ako ni mreže in ako je nihče ne prižge. Ne samo stanovalci, tudi policija se iz varnostnih razlogov pritožuje, da je grda vnemarnost magistrata, ker te ulice ne razsvetli. Javno torej apeliramo na mestni magistrat in občinski svet naj nam mestnim davkoplačevalcem tukaj sredi mesta v eni najstarejših in najprometnejših ulic tudi oskrbi, da bo vsaj svetilka 204 v redu.

Predavanje Slovenske krščansko-socialne zveze v Mariboru se vrši prihodnji petek zvečer ob pol 8. uri. Tokrat govori g. prof. Ivan Prijatelj o izvoru življenja. Somišljeniki in vsi, ki vam je za lastno izobrazbo, pridite v obilnem številu!

Fantovski sestanek mariborskega orlovskega odseka se ne vrši danes v sredo, temveč jutri v četrtek, dne 1. marca ob pol 8. uri zvečer. Bog živi.

Podružnica Jugoslovanske Matice v Mariboru ima svoj redni občni zbor dne 12. marca ob 20. uri v mali dvorani v Narodnem domu z običajnim sporedom.

Kmetijska podružnica Maribor in okoliš priredi v nedeljo, dne 4. marca v dvorani okrajnega zastopa (Koroška cesta) predavanje. Govoril bo gospod Fran Pirnat, državni višji živinozdravnik o važnosti perutninoreje v Jugoslaviji. Naj pridejo vsi udje, zlasti pa gospodinje. Začetek ob 9. uri popoldne.

Uradne ure pri blagajni tukajšnje glavne pošte. — Počenši od 1. marca 1923 bo odprta blagajna mariborske glavne pošte za stranke samo do 17. ure 30 minut in ne več do 18. ure, kot do sedaj. To omejitve predpisuje novi poštni pravilnik, ki stopi v veljavo s 1. marcem t. l. Občinstvo se opozarja, da opravi svoje posle pri poštni blagajni pravočasno, da ne bo nepotrebnih pritožb.

Načrti za gradbeno loterijo MGA. V ponedeljek popoldne je potekel rok za predložitev načrtov za gradbeno loterijo MGA. Predloženih jih je častno število 18 večinoma lepih, nekaj izredno lepih načrtov. Zvečer se je sestalo pod predsedstvom stavbenega nadsvetnika Bäumela razsodišče iz gg.: stavbeni nadsvetnik Bäumel, inženier Dolenc, arhitekt Schell (kot strokovnjaki), Kunst, dr. Valjavec, Zapolnik, Tiefengruber (iz loterijskega odbora). Pirc kot zapisnikar. Ugotovila se je pogrška, da nekateri ponudniki niso ob enem priložili tudi proračunov k načrtom, ampak najbrže v kuverte s tvrdkami. Razsodišče je sklenilo, da naj dotične tvrdke najkasneje do četrta dne 1. marca 11. ure popoldne v pisarni Mar-Stan predložijo proračune v zaprtem ovitku samo z geslom načrta brez označbe tvrdke. Razen tega naj istočasno predložijo svoj naslov zaprt v ku-

verti (ne zunaj); tudi na tej kuverti samo geslo. Ponudniki, ki so svoje opise in plačilne pogoje vpsolali pod ovoji, označenimi zunaj z naslovi, naj jih med tem osebno zamenujajo z ovitki, označenimi samo z geslom načrta. One tvrdke, ki proračunov ne vpsolijo pravočasno, se brez-pogojno izključijo.

H. G. WELLS:

Zgodba o nevidnem človeku.

Za trenutek je Kemp nem obsedel in strmel v hrbet brezglave postave pri oknu.

Hipoma pa se je nečesa domislil, skočil je po koncu, stopil k nevidnemu človeku in ga prijel za rokav.

»Utrujeni ste!« mu je rekel in ga okrenil od okna. »Jaz pa tule sedim in vas pustim hoditi po sobi! Sedite na moj stoli!«

Tudi sam je sedel, pa tako, da je bil sredi med Griffinom in med oknom.

Griffin je nekaj časa molčal, nato pa je začel brez uvoda:

»Tistikrat sem že odšel iz Chesilstowa, ko se je to zgodilo. Zadnjega decembra je bilo. Najel sem si sobo v Londonu, veliko, neopremljeno sobo v zanemarjeni hiši blizu Great Portland Street. Polna je bila strojev in steklenic in drugih priprav, ki sem si jih kupil za njegov denar, in delal sem, neutrudljivo, stanovito sem delal. In uspešno. Stvar se je bližala koncu. Zdel sem se samemu sebi, kakor človek, ki je prilezel iz neprodirne goščave na odprt prostor in hipoma zagledal pred seboj tužno žaloigro, očetov pogreb. Pa moje misli so bile pri mojih raziskavanjih. Niti s prstom nisem mignil, da bi rešil njegovo čast. Spominjam se še pogreba —, neprijaznega, mrzlega, zimskega dneva, duhovnika, ki je opravljal obrede, starega, slabo oblečenega moža, ki je imel vse prehlajeno grlo —.

Spominjam se še, kako sem se vračal domov v svojo prazno sobo v veliki zanemarjeni hiši. Plašno, tiho sem se vlekel po opolzi poti po nemem predmestju, kjer so rastle hiše na prostorih nekdanje vasi —. Prav nič mi ni bilo žal za očetom. Bil je žrtev svojih neumnih sentimentalnih čuvstev, družabni oziri so zahtevali, da sem moral k pogrebu — vse skupaj pa me prav nič ni zanimalo —.

Ko sem stopil v sobo, se mi je zazdelo, da sem se vrnil k življenju. Tu so stale naokrog stvari, ki sem jih poznal, ki sem jih ljubil. Električni stroji so čakali, pripravljene za poskuse —. Le samo začeti je bilo treba —.

Pozneje kedaj, Kemp, vam bom pripovedoval o teh zamotanih kemičnih procesih. Za sedaj pustiva podrobnosti! Po večini je vse zapisano v knjigah, ki jih ima Marvel. — Poiskati in najti ga morava! Knjige morava dobiti nazaj!

Glavna stvar pri vsem procesu je bila, da je prišel predmet, ki bi naj postal neviden, med dvoje izžarivajočih središč nekake električne vibracije. Ne Röntgenovih vibracij, — neka druga vrsta vibracija je to, ki jo je tudi nekdo popisal, kakor sem zvedel, kar pa nič ne de. Skratka, potreboval sem dvoje dinamičnih strojev, kupil sem si jih in za gonilno silo sem vzel majhen parni stroj na plin, ki sem ga po ceni dobil.

Prve poskuse sem naredil s klopčicem bele pavole. Čuden pojav, ko je bela vlaknovina polagoma izginjala in nazadnje čisto izginila v žarkih električnih isker —!

Težko sem verjel, da se mi je poskus posrečil. Segel sem v praznino in zadel ob klopčič, neviden, pa telesen in otipljiv kakor je bil poprej. Preplašil sem se, vrgel sem ga po tleh. In le s težavo sem ga spet našel.

In tedaj se je zgodilo še nekaj bolj čudnega!

Cul sem mijakanje za seboj in ko sem se obrnil, sem zagledal zunaj pred oknom na vodnjakovem obzidku mršavo belo mačico. Nagla misel mi je šinila v možgane. »Vse je pripravljeno zate!« sem si dejal, stopil k oknu, ga odprl in rahlo poklical mačko. Prišla je in se mi je dobrikala. Lačna je bila in mleka sem ji dal. Zadovoljno je predla in stikala po sobi. Našla je neviden klopčič. Hudo jo je vznemirjal, krivila je hrbet, ježila dlako. Pa pomiril sem jo, jej postal na odeji ter jej dal kruha in sirovega masla. Pripravil sem se, da jo umijem. Vsa umazana in zanemarjena je bila.

»In porabil ste jo za svoje poskuse?«

»In porabil sem jo za svoje poskuse. Ampak kemi-kalije vlivati mački, to ni šala! — In moj poskus z mačko se je ponesrečil —!«

»Ponesrečil —?«

Naznanilo.

Naznanjam, da sem začel zopet izdelovati

bučno olje

in zamenjavati, dobi se vsaka množina prge in otrobi.

IVAN BEZJAK v FRAMU.

KLOBUKE ČEVLJE

7-15 65

PERILO

samozaveznice, dežne plače, dežnike, torbice za trg, nahrbtnike i. t. d. v veliki izbiri nud. najceneje

JAKOB LAH, MARIBOR, GLAVNI TRG 2.

Semena, vrtnice in sadna drevja se dobe pri »Vrt« Džamonja in druvi družba z. o. z. Maribor, Čopova alica. Zahtevajte cenik. 61

Lep vrt, pripraven za stavbišče, na najlepšem prostoru v Gornji Radgoni, se takoj proda. Ponudbe na upravo »Straže«. 1-3 94

Modra galica 98/99°, 2 krat rafiniran, »Fl ristela«
Žveplo
Petrolej, bencin, s trošarino in brez trošarine, sakovrstna strojna r. f. olja ponuja po najnižjih cenah

Mahorko, Maribor
d. z. o. z. Slovenska ul. 8
telef. 153.

KUPUJE

se vedno le najboljše in najcenejše za domačo potrebo vsakovrstno manufakturno, kakor tudi tekstilno blago pri stari in zelo znani tvrdki

KAROL WORSCHÉ, Maribor, Gosposka ul. 10

Perje za postelje!

Izdaja konzorcij »Slovenski«

KAMENIT

TOVARNA UMETNEGA ŠKRILJA IN ELEKTRARNA, DRUŽBA Z. O. Z.

LAŠKO

Slovenija

ETERNA-Večno trpi streha iz Kamenita!

Odgovorni urednik: Vlado Pušenjak,

Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru.